

การดูแลสุขภาพจิตในผู้ป่วยโรงพยาบาลสนาม

ตั้งแต่ต้นปี 2563 ทั่วโลกมีการระบาดของไวรัสโควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพและเศรษฐกิจของประชากรทั่วโลก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้เล็งเห็นผลกระทบของปัญหานี้ต่อสังคมไทยจึงสร้างโรงพยาบาลสนามธรรมศาสตร์ขึ้น โดยร่วมมือกับ 5 โรงเรียนแพทย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดูแลผู้ติดเชื้อโควิด-19 ที่อาการน้อยหรือไม่มีอาการ โดยเปิดรับผู้ป่วยคนแรกวันที่ 26 มีนาคม 2563 และส่งผู้ป่วยรายสุดท้ายกลับบ้านเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2563 รวมระยะเวลาเปิดทำการ 51 วัน มีผู้ป่วยโควิด-19 ทั้งหมด 38 คนและคนที่แพทย์ส่งมาเฝ้าดูอาการอีก 22 คน รวม 60 คน

ภาควิชาจิตเวชศาสตร์เห็นว่าผู้ป่วยในโรงพยาบาลสนามแม้จะมีอาการทางร่างกายเพียงเล็กน้อยทว่ากลับมีปัญหาสุขภาพจิตที่รุนแรง เช่น บางคนตกอยู่ในภาวะตื่นกลัวการติดเชื้อของตนเองซึ่งอาจลุกลามรุนแรงขึ้น บางคนเพิ่งสูญเสียญาติใกล้ชิดจากการติดเชื้อโควิด-19 ภาควิชาฯ รวมถึงสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้องจึงร่วมมือกันให้บริการวิชาการและต่อยอดการวิจัยรวมถึงเกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนซึ่งเกี่ยวเนื่องกับโรงพยาบาลสนามแห่งนี้

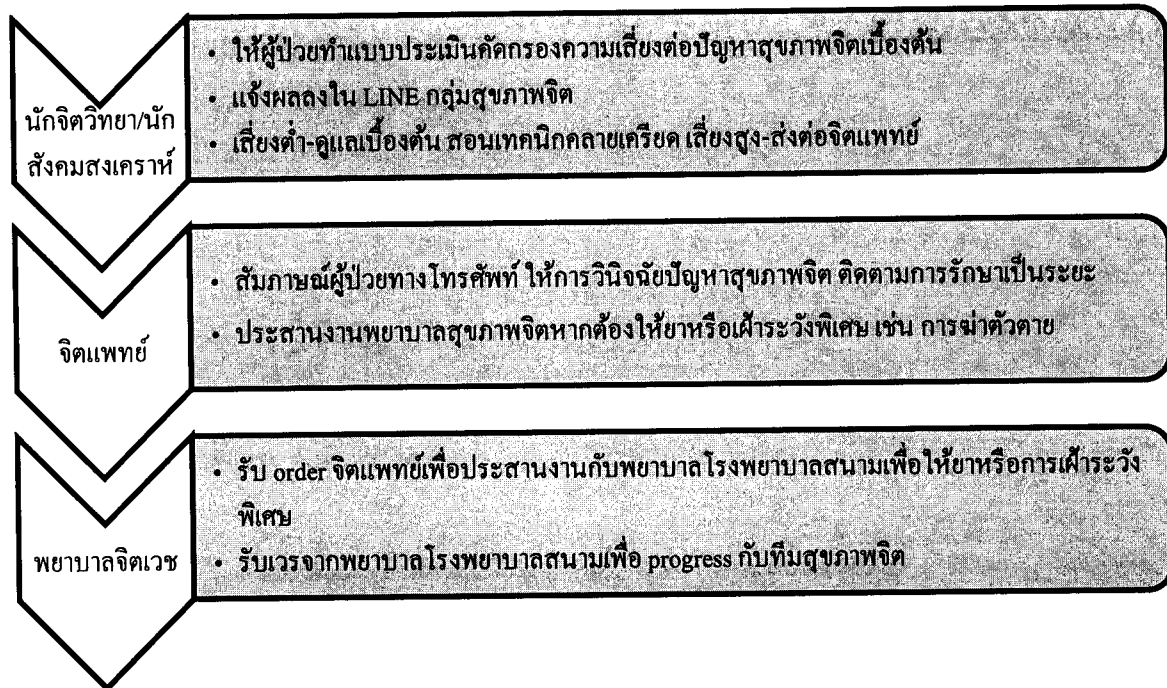
บุคลากรที่เกี่ยวข้องและการจัดสรรหน้าที่

1. ทีมจิตแพทย์ มีการจัดเวรวันละ 1 คนเพื่อรับผู้ป่วยที่ admit ในโรงพยาบาลสนาม แพทย์จะสัมภาษณ์ผู้ป่วยเพื่อให้การวินิจฉัยปัญหาสุขภาพจิตและให้การรักษา
2. ทีมนักจิตวิทยา มีการจัดเวรวันละ 1 คนเพื่อทำแบบประเมินคัดกรองปัญหาสุขภาพจิตเบื้องต้นด้วยแบบสอบถามวัดภาวะสุขภาพจิต (The depression, anxiety, and stress scale (DASS-21)) เมื่อแปลผลแล้วจะส่งให้แพทย์ผู้ดูแลผู้ป่วยท่านนั้น รวมถึงให้การรักษเบื้องต้นทางจิตใจ เช่น เทคนิคการคลายเครียด อาจเป็นการให้คำปรึกษาเพื่อฝึกคลายเครียด หรือส่งคลิปวิดีโอวิธีคลายเครียดไปยังผู้ป่วยผ่าน LINE
3. ทีมนักสังคมสงเคราะห์ สัมภาษณ์และให้การช่วยเหลือทางด้านสังคม เช่น ค่าใช้จ่ายหรือสิทธิการรักษา รวมถึงปัญหาครอบครัวของผู้ป่วยและปัญหาอาชีพ
4. ทีมพยาบาล เป็นผู้ประสานงานระหว่างทีมแพทย์กับพยาบาลประจำโรงพยาบาลสนาม กรณีที่มีการสั่งการรักษาหรือให้ยารวมถึงประสานงานเพื่อเฝ้าระวังภาวะฉุกเฉิน เช่น การฆ่าตัวตาย
5. ผู้บริหารโรงพยาบาล สนับสนุนปัจจัยอำนวยความสะดวก เช่น โทรศัพท์มือถือและซิมการ์ดเพื่อให้ทีมผู้ดูแลสามารถพูดคุยกับผู้ป่วยในโรงพยาบาลสนามได้ผ่านทางโทรศัพท์ และสร้างฐานข้อมูลของโรงพยาบาลสนามเพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วยลงบันทึกการรักษา
6. บุคคลภายนอก ภาควิชาฯ ได้รับความร่วมมือจากนักศึกษาที่ช่วยเขียน application ประเมินปัญหาสุขภาพจิตเพื่อประเมินผู้ป่วยเมื่อเข้ารับการรักษา

ผู้ดูแลแต่ละทีมมีการพูดคุยประสานงานกันผ่านหลายช่องทาง เช่น LINE application เพื่อส่งเวรในแต่ละวันและสื่อสารกันภายในทีม และมีการเขียน progress note ลงในฐานข้อมูลของโรงพยาบาลสนามอย่าง

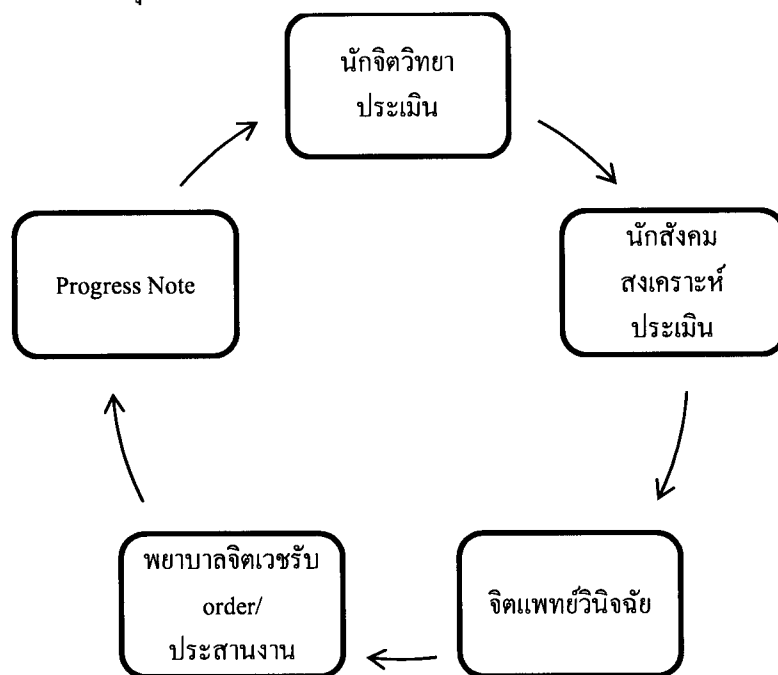
เป็นทางการเพื่อสื่อสารกับทีมอื่นที่ร่วมดูแลผู้ป่วย เช่น แพทย์แผนกอื่นหรือพยาบาล นอกจากนี้ยังมีการประชุมทั้งภายในห้องประชุมและทางไกลทุกสัปดาห์เพื่อแจ้งปัญหาและวางแผนหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน

กระบวนการทำงานตามลำดับเวลา

กระบวนการ Progress

หากมีความเสี่ยงสูงต่อภาวะฉุกเฉินทางสุขภาพจิต (เช่น ฆ่าตัวตาย) หรือโรคทางจิตเวช (เช่น ซึมเศร้า วิตกกังวล ความเครียด) อาจให้การดูแลตามกระบวนการนี้ทุกวัน แต่หากความเสี่ยงลดลง อาจให้การดูแลตามกระบวนการนี้ทุก 2-3 วันตามความเหมาะสม

การต่อยอดการวิจัย

ปัญหาสุขภาพจิตที่พบบ่อยในผู้ป่วยโรงพยาบาลสนาม ได้แก่ ภาวะซึมเศร้า ภาวะวิตกกังวล และความเครียด หากไม่สามารถหาแบบสอบถามวัดภาวะสุขภาพจิต (DASS-21) เพื่อใช้ประเมินได้ อาจใช้แบบทดสอบสุขภาพจิตของกรมสุขภาพจิต ได้แก่ แบบประเมินความเครียด (ST5) และแบบประเมินซึมเศร้า และฆ่าตัวตาย (รวมแบบประเมิน 2q 9q และ 8q) สามารถดาวน์โหลดได้ทางเว็บไซต์ www.dmh.go.th/test/download/ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การหาความชุก (จำนวน ร้อยละ) การหาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาสุขภาพจิตและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนวันนอนโรงพยาบาล หรือความรุนแรงของการติดเชื้อสัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพจิตดังกล่าว (Multivariable Linear Regression)

ประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

ในสถาบันที่มีการเรียนการสอนสามารถให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทบทวนวรรณกรรมของการวิจัยด้วยการทำกิจกรรม กิจกรรม Journal Club ในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาพจิตของผู้ป่วยในโรงพยาบาลสนามและผู้ป่วยในประเทศที่มีการระบาดของเชื้อไวรัสก่อนหน้า

สรุป

วิกฤตโควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของบุคลากรและการทำงานเนื่องจากส่งผลให้มีภาระงานเพิ่มขึ้น เมื่อมีการวางแผนที่ดีและได้รับความร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องก็สามารถพลิกวิกฤตให้เกิดประโยชน์ต่อการให้บริการวิชาการ การวิจัย และการเรียนการสอนได้